

Előfizetési ár:

**Videken:** Évesre 2 f. 50 kr. Félévre 1 f. 40 kr.  
**Helyett:** Évesre 2 f. 24 kr. Félévre 1 f. 14 kr.

Eladás egyes számunként nimes.

# HETILAP

Az iparvilág, tudomány, művészet és szépirodalom köréből.

Hirdetések és magánviták:

Hirdetések és magánviták minden ízbeni beiktatásáig még 10 pkr. mond sora 3 p. kr., a helyegjdi számításod.

A lap tartalmát illető minden levél a SZERKESZTŐSÉG-hez czímezendő, anyagi ügyeit vagy hirdetéseket tárgyzó pedig a KIADÓ HIVATALHOZ.

Bérmintelen leveleket csupán rendes levelezőnkől fogadjunk el.  
Kéziratokat nem küldünk vissza.

Megjelen a lap jelen ivny alakjában minden szerda és szombaton délelben.

## Tartalom:

A nők hatása. — Takarékpénztárak felállítására Erdélyben. II. — Szó és tett. (Elbeszélés. Vége.) *Gáman Zs.* — Hírüzér. — Felszólítás Barra emléke ügyében. *Ujfalvi Sándor.* — Irodalmi csatározás. *Kőcári László.* — Színházi Jelentés. — Hirdetések.

## A nők hatása.

Csak önámításban élünk, ha hinni és másokkal is elhitetni akarnók, hogy férfi ész és szív teremti a társadalmi élet idomzatát, s foly be leghatályosabban a közjóllét, vagy köznyomor bekövetkezésére. E hatalom ha nem is egészen, de igen nagy mértékben a nőt is illeti.

A nemzeteket egyes emberek öszsze alkotja, s az egyes emberek legegységesebb köze a családi kör, az apai ház, hol legtöbb esetben az anya a mester, az apa csak segéd.

Az épület tartóssága az alap-erősségtől, jó kivitelétől függ, a gyermeknek emberré fejlődése a családi körből nyert képzettség után ipomul. Az emberi fejlődésben az egymás után elsajátított eszmék közül az utolsó nem különbözi az elsőbbiektől, hanem az utóbbiak, mint a fák égvyrüti csak körülövik az elsőbbieket, az ujjabbak hajtják ki ugyan a lombokat, hanem a régibbek készítik az anyagot hozzá. A családkör, tehát leginkább az anyai, ezen legegységesebb iskolai befolyást a földnek egyetlen iskolája sem képes vétképen kitörölni az ember jellemvonásaiából.

És vajjon hogy állunk anyagi és szellemi fejlődésünk, társadalmi jólétünk e hatalmas factorával, a családi körrel?

Hogy a családi kör s ezekben az anyák befolyását nemzeti életünk tisztábbán állathassuk, a nép minden rétegét át kell vizsgálnunk, mert a miveltség, vagyon és polgári állás által huzott határok osztályokat képeztek, melyekben az apai ház befolyásainak eredménye különböző. Anyanyit mint általános eredményt meglepő tünemény gyanánt előre is kiemelhetünk, miszerint a miveltség a polgárisodás fejlődésével az erkölcsi épség vizsgálás arányban haladott, vagy is az erkölcsök oly mértékben romlottak, minőben a polgárisodás jótékonyága terjedett. Valóban sajnos és figyelmet igénylő corollariuma korunk nevelési fázisainak, de oly tényleges dolog, a mit elvitatni nem lehet, s annál sajnosabb mert a civilisatio ezen átkos járuléka nem csak a civilisatio körébe mutatkozik hanem az azon kívül álló szomszédokra is kihat, mert hiszen a városok, a civilisatio fészkei a legvérszűbb sebeket az erkölcsök épségén.

Hazánkban a legerjegelmesebb néposztályt az ugynevezett földmivelők képezik. Az europai civilisatio jelei itt szűk körre vannak szorítva: de az erkölcsök épsége annál szilárdabbul áll, s itt is legszilárdabbul ott, hol az egész helység földmivelők községe, hol udvarok nincsenek. E néposztály az udvariaságot, a civilisatio járulékait nem ismeri, de jogait érti, igéneit tudja védni, kötelességeit, sorsát relfogja, fogalmait természetesen, észrevételei talpraesettek, erkölse ép. A természet nagy dolgozó termében növekedvén sa-

játságos tulajdonokot nyer. A szülők, a családi kör, a szomszédok, a vidék szokásai, érzeménnyel oly erős benyomásokat vésnek belé, melyeket lerontani szinte lehetetlen, reformálni nagyon bajos. A szabad és szabadság-szerelmet ott belé, inkább szeret ember, mint gép lenni. A mezei munka nehéz fegyelme alatt növekedvén lel, a fegyvert épen oly jól bírja, mint a kapát, a kardot épen oly könnyen forgalja, mint a vasvillát; hazáját épen úgy tudja védelmezni, mint annak földét természetesen. Jótékony mint a természet, vendégszerető mint a lombos előfa.

A magyar földmivelő házában tiszta, ruházatában egyszerű, de szinte tiszta és takaros, s legnagyobb jó lenne, hogy az egy láb és főrevalón kívül minden a háztól kerül ki; ebben nem csak ügyessége jelét adja, hanem jóllelte egyik eszközt is bírja. A fiu az apától, a leány az anyától örökli munkássági ügyességét s mindeniktől az erkölcs épségét. A házi kör népnevelő hatalma itt legdöntőbb s egyszersmind általában véve megnyugtató.

Ezen felül áll a városi polgárok osztálya, hazánkban az ipar és kereskedés képviselői. A magyar polgár munkás, ügyes, takaros, tud rendet is tartani; de mivel nagyobbára a földmives osztályból emelkedik ki, természeti vágya gyakran visszaesalja a mezőre, szereti, hogy egy kis földbirtoka is legyen s tán ez is az oka, hogy a pontosság nem a jobb tulajdonai közé tartozik; s habár magasabb szakismeretekkel a szakintézetek hiánya miatt nem bír, de akár honszeretet, akár politikai érettség, akár vallásosság tekintetében akkora fejlettséget tanusít, hogy a családi befolyásnak becsületére válik. Igen, mert ezen osztályban az anyák miveltége a polgári állással a legjobb arányban áll.

Tovább haladva ott találjuk a nemesség, a honoratiorok nagy osztályát. Ezen osztály képezi nemzetünk egyik nevezetes osztályát, az ezen osztályban foglalt különböző című és hivatásu egyének hivatalosa volna fajunk fejlődését, szilárdulását és nemeshűsét vezetni az anyagi és szellemi téren. Nem akarjuk vizsgálni az iskolák hatását ezen osztályra, hanem csak a családi körét akarjuk áttekinteni. S minő bámulatos ellentétekre bukkanunk. Itt látjuk az elevenséget kitarítás, sok szép tiszta eszet valódi tudományosság, életrevalóságot szakismeret, nyíltszívűséget tapintat, baráti ragaszkodást emberismeret, tervezéseket előrelátás nélkül, felhuzgó szerelmet hűtlenséggel, honszerelmet pártszenvédelelyel, nemzetimádatást rang-gyűlöléssel stb. Fajdalommal kell e sajnos jellemvegyületet felmutatnunk, de mivel nagy kiterjedésben létezik, mutatja, hogy a családi kör, honnan e tulajdonok tápanyagukat szívjuk, hajban sanylik. És a baj orvoslása jó anyák nevelésében rejlenék.

A polgári társaság felsőbb rétegén a hiba még nagyobb mértékben mutatkozik. A házi nő erényei, vagy hibái egy osztályban sem rinak annyira ki, mint a főnemességében. Valamint a takarékoság, izlés, humanitás, áldozatkészség egy nemtő gyanánt örökös anyai körében diszlenek, ugy a góg, pazarlás anyagi és szellemi eltörpülés egy gondatlan anyai, gyarló nő szerepelése mellett úgy fel rendezen sátraikat a felsőbb körökben.

A növevelésre eddigelé kevés figyelmet fordítottunk, pedig leginkább a nő a családi élet sarkköve, s a családi élet a magán- és közboldogság első lépcsője. A családi élet nemeshűlése után remélhetünk szebb nemzeti életet.

Neveljünk leányainkból mivelt házas nőket, gyöngéd, szilárd jellemű jó anyákat és példás gazdaszszonyokat.

## Takarék-pénztárak felállítására Erdélyben.

II.

A magyarhoni takarékpénztárak állapota.

A kézzel fogható élő példa leghatályosabban szokott tanítani és meggyőzni, ez okból rövid vázolatban előadom a magyarhoni takarékpénztárak jelenlegi állapotját.

Ezen takarékpénztárak felállításánál a nemességnek a polgársággal egyenlő az érdeme; sőt az 1848-k előtti kormány embe-reinek is meg kell adni azon elismerő méltánylást, hogy közülök nehányan több helyen a legerélyesebben működtek a takarékpénztárak felállítására körül.

Magyarországon a takarékpénztárak száma jelenleg 32 körül van, melyek évenként több mint 60 millió pfrtot forgatnak meg; mely roppant őszlet forgatása egyedül azon intézetek felállításának köszönhető.

E takarékpénztárak szerkezete és keze-lése Europa minden országba takarékpénztárai közt a lehető legegyszerűbb s biztosh, a leg-tisztább és egyszerűbb. E takarékpénztári rendszer teremtője Fáy András volt a pesti takarékpénztár felállításával, mely első ilyenemű intézete volt Magyarországnak; a jelenlegi életre való szerkezetre azonban azt a pozsonyi takarékpénztárteremtői képezték ki, ez volt Magyarhoni második takarékpénztára) miután azt kereskedelmi elvekre, részvénytársulatra, kereskedelmi könyvvittel és naponként változó választmányi napibiztos felügyelete alá állítva, alkották; és jelenleg minden takarékpénztárunk, — miután a közelebbi években a pesti takarékpénztár is kezelését a pozsonyi mintájára alakította át, a pozsonyi takarékpénztár formájára van rendezve s alakítva.

E szerkezetnek három főelve van:

1-ső előnye: hogy részvényes társulat tartja fel. E társulat a pénztár működésének megkezdhetése és a betételek biztosítása végett tetemes őszletet teszen össze. Ez által a betevők betételeik el nem veszhetése iránt teljesen biztosítva vannak; de egyszersmind a részvényes társulat tagjai közvetlenül anyagilag a minél okosabb működésre által ösztönözvők, hogy a kezelésből eredő kár vagy tiszta haszon köztök részvényeik után felosztatik.

2-ik előnye: a kereskedelmi elvek szerint tett könyvvitel. Ezen könyvvitel a legegyszerűbb, rendesh, és világosabb, ugy hogy mindennap tisztában van az ember az egész pénztár állására nézve és bármely perczen részletesen megláthatja azt.

3-ik előnye: a választmány kebeléből napibiztos. Ezen napibiztos naponként változik, mindennap másik választmányi tag a

napi biztos; e viszi naponként a naplóróvatot, az ő felügyelésével és aláírásával törté-  
nik naponként minden eljárás a takarékpénz-  
tárnál, s e miatt szinte lehetetlen a takarékpénz-  
tár kezelésébe visszaélni csúszni be.

E czélszerű szerkezet emelte oda a ma-  
gyarországi takarékpénztárakat, hogy habár  
a legtöbb, ekkorig még csak 6-7 éves, és  
1849. évben magyar pénzjegyekben sok ta-  
karékpénztár részvénytőkéjét szinte teljesen,  
sőt még annál is többet elvesztett, meg nem  
rendültek és el nem buktak, hanem naponként  
sebessen gyarapodólag virágoznak, és segite-

Melyik évben.	A takarékpénztár neve.	A kitélt év- ben volt a részvénytár- sulat alap- tőkéje.		Volt az ösz- szes évi betétel.		Az összes évi forgalmi tőke.		Az összes évi költség.	
		pfrt.	kr.	pfrt.	kr.	pfrt.	kr.	pfrt.	kr.
1846	Győri . . . . .	15,000	—	390,258	57	917,443	6	1,523	46
	Temesvári *) . . . . .	20,000	—	193,088	55	278,746	10	1,730	35
1847	Zágrábi **) . . . . .	40,000	—	52,252	15	424,084	20	3,477	15
1850	Sopronyi . . . . .	15,000	—	228,655	40	316,384	22	2,352	9
1851	Eperjesi . . . . .	23,254	—	164,753	23	837,415	51	1,267	45
	Szegszárdi . . . . .	20,000	—	78,611	35	157,112	53	923	2
1852	Aradi . . . . .	30,125	51	113,745	33	531,625	58	1,522	26
	Bajai . . . . .	40,000	—	71,535	3	188,758	33	1,388	37
	Budai . . . . .	50,000	—	1,538,756	27	4,383,014	48	6,355	8
	Komáromi . . . . .	44,718	31	51,213	57	394,485	14	3,040	34
	Köszegi . . . . .	33,932	49	251,921	59	780,824	25	2,551	32
	Nagyszombathi . . . . .	26,139	40	213,802	40	500,311	53	2,483	57
	Pécsi . . . . .	30,000	—	256,760	11	533,181	25	3,059	15
	Pesti . . . . .	96,214*)	16	3,138,790	59	5,612,142	31	14,166	7
	Pozsonyi . . . . .	52,786	15	1,145,136	11	3,596,188	8	6,953	52
	Székesfejérvári . . . . .	26,235	8	209,309	58	601,874	24	2,083	35
	Váradi . . . . .	22,732	32	107,637	8	501,844	15	1,980	6
1853	Debreczeni . . . . .	30,055	—	49,161	42	473,514	56	1,337	35

\*) A temesvári tp. azon évben állott fel, s az ottani szám apríl 6-tól decemb. 31-ig való működése  
eredménye volt.

\*\*) A zágrábi tp. egészen a magyarországi tak. pénztárak mintájára alakult 1846-i decemb. 1-én.

\*\*\*) A pesti tp. vagyona jelenleg már 186,985 pft 7kr. lenne, de ezen öszlethől ki van a magyar  
bankjegyekben elvesztett öszlet vonva, s így is már a fennebbi öszletű saját vagyona van.

Bár a magyar pénzjegyekben tetemes vesz-  
tesége volt a takarékpénztáraknak, nevezetesen az:

aradi	t. p. 14,147 pftot	— krt.
debreczeni	4,118	45
komáromi	35,913	26
pesti	119,184	45
váradi	13,552	15 krt ve-

sztített, mind a mellett ezen veszteség egyik  
takarékpénztárt is meg nem rázkódhatta, s üz-  
letét mindenik megakadás nélkül szá-  
kadatlanul tovább folytatta.

A költség-rovathól látható, hogy néme-  
lyik takarékpénztár mily rendkívül cse-  
kély költség-tétellel tartja fel magát.

A fentebbiekben kimutott nagyszerű és  
évenként hatalmasan gyarapodó eredmény elég-  
gő tanúsítja, hogy mily szilárd hitele és szer-  
kezete van a magyarban takarékpénztárak-  
nak, és hogy az egyesített apró erő mily rop-  
pant eredményhez vezet; pedig a mikor ta-  
karékpénztáraink keletkeztek a magyarországi  
birtok-viszonyok kevésbé voltak jobbak az  
erdélyinél; és azon takarékpénztárak létreho-  
zásához a kormány legkevesebb segítséggel  
sem volt; azokat többnyire hírnévtelen, s ke-  
vés vagyonu magán-egyének ösztönző moz-  
gatására állította elő az egyesült akarat.

A részvényesek felügyelési buzgalmát és  
szorgalmát hatalmasan éberen tartja az, hogy  
egy-két év mulva már 15-20 százaléknyi  
ösztalékot huzhattak.

Nevezetesen 1851-ben az	eperjesi t. p. 7,958 pft.	
szegszárdinak	2,667	— és
1852-ben a pesti	28,414	
budai	18,052	
pozsonyi	19,261	
bajai	3,271	
komáromi t. p. 5,295 pftnyi tiszta		jüvedelme volt sat.

nek a nyomasztó pénzszükségen. Érdekesnek  
vélem a következő áttekintést összerakos-  
teni, hogy ebből láthassák olvasóim, miként  
jelenleg már a nevezetes magyarországi ta-  
karékpénztárak mennyi saját vagyonnal bírnak,  
azokba a kijelölt évben mennyi betételt történt,  
mennyi azon évben összes forgalmi tőkéje, és  
összes kezelési költsége. Némelyik takarékpénz-  
tár állapotját azonban csak azon korábbi  
kimutatásból közölhettem, a mely kezeimnél  
volt. Hogy mindenik takarékpénztár számté-  
telei melyik évről szólnak, azt elől kifejtet-  
tem az első rovatban.

— Én meg figyelmeztetni akarom önt,  
folytatá a borbély, hogy az új birtokos meg-  
érkezett.

— És aztán?  
— És aztán azt hiszem, hogy mindenki  
ur a maga házában.

A báró meghajtá magát.  
— Csalhatlan igazság, szólt; csak azt  
kell még tisztába hoznunk, hogy kinél vagyunk.

— Kinél? ismétlé Sárfalvi csodálkozva;  
Szörényi ur azt legjobban tudhatja, mert ön  
volt a ki tudomra adta a nyerő számot.

— Arra jól emlékszem.  
— Ugy hát kötség kívül azt sem feledé  
ön, hogy e szám a 66, a mely ime itt van,  
tisztelet báró ur.

A báró odahajolt, hogy a mutatott sors-  
jegyet megnéze.

— Bocsánat, de úgy tetszik. Sárfalvi ur  
csalatozott.

— Hogyan?  
— N m vette észre, hogy sorsjegyén a  
pont a számok előtt van, a helyett hogy utá-  
nuk állna.

— Nős aztán?  
— Aztán ez annyit tesz, hogy Sárfalvi  
ur a számokat felfordítva nézte, s e számok  
99-et jelentnek.

— 99-et! ismétlé meglepetve Sárfalvi;  
mit mond ön? de akkor a 66?

— Ime itt van, mondá a báró egy sors-  
jegyet mutalva.

— Hogyan, önnél van?  
— S e sorsjegy hitelességét már elis-  
merte maga a bécsi hatóság; minden törvé-  
nyes lépés meg van téve; itt az okirat, a  
mely Tannenburg örökösévé tesz.

S a borbélynak egy iratot mutatott, a  
mely rakva volt aláírásokkal és pecsétekkel.  
Sárfalvi átakarta olvasni, de szemé elhomá-  
lyosult, minden tagja reszketett; kénytelen  
volt leülni.

Ép oly rögtön bukott még, mint a mily  
gyorsan fölemelkedett volt; érzé, hogy min-  
den lélekereje elhagyja. Azonban az első  
elkábulásból magához térve, felállt: az el-  
csüggedést kétékedés és harag váltá fel. Szem-  
közt nézte a bárót.

— Tehát ön megcsalt volt engem! kiáltá.  
— Mondja ön, hogy meghagyám csaló-  
dásában, viszuozá báró Szörényi.

— Ez rászédés, kegyetlen rászédés! vá-  
gott közbe Sárfalvi.

— Nem, felelt a báró nyugodt hangon;  
ez csak büntetés, csak leczke. A mint a ven-  
deglő ablakfüggönye mellett ültem, hallám,  
miként rágalmazott ön, a nélkül hogy ismert  
volna; miként vádolá a gazdagokat hiúsággal,  
zsarnoksággal, halálansággal, s fősvényességgel,  
s dicsekedett, hogy ön mindezen hibáktól ment  
lenne, ha a véletlen gazdaggá tenné. A vé-  
letlen elhitté önnel, hogy ohajtása teljesült;  
látni akartam: ép oly szilárdok-e az ön el-  
vei, mint a minőknek állítá? s meghagytam  
csalódásában.

— Tehát csalódás volt csak! ismétlé le-  
verten Sárfalvi, a ki nem tudta levenni szem-  
meit visszafordított sorsjegyéről.

— Igen, mondá komolyan Szörényi; de  
önnel magaviselete nem csalódás azon pillá-  
nat óta, a melyben magát Tannenburg birto-  
kosának hitte. Mondja ön, tegnap óta melyik-  
künk mutatta magát kevélyebbnek? Ki volt  
gorombább a cselédek iránt? Bennem vagy  
önben ébredt fel a vágy Randerné asszony s  
vagyona irányában? S ki taszítá el magától  
Brit oly halálánul.

A borbély leverten csüggeszté le fejét.  
— Látja ön, folytatá a báró szünet után;  
az embernek elnézőbbnek kell lenni mások  
iránt, s kevésbé bizakodónak magához. Min-  
den emberben megvannak ugyanazon gyen-  
geségek csirái, a melyeket a körülmények kü-  
lönbözőkép kifejthetnek. Bocsássunk meg a  
gazdagoknak, hogy elfeledkeznek magukról,  
hogy keményebb szívűek, hogy vakok, s ök  
megbocsáják a mi elkeseredéstünket, rosz aka-

## Szó és tett.

(Elbeszélés)

(Vége.)

Sárfalvi szorulni érzé szívét a mint Birit  
szólanul távozni látta. Bár mennyire va-  
kította magát, néma szemrehányások emelked-  
tek lelkében: szíve harcra szállt eszével. Fel-  
állt, megkerülte a szobát, de hasztalan, mert  
nem tudott nyugodt lenni. Szomorú és elégtu-  
latten volt. Eszébe jutott, hogy még nem e-  
velt, s csengetett; de az inas jelenté, hogy a  
kastélyban már mindenki reggelizett.

Sárfalvi csak ürtgyet keresett, hogy rosz  
kedvét valakire kiöntse, s boszorkodva kérde:  
miért nem értesíték a reggelizés idejéről? Az  
inas azt felelte, hogy a báró ur azt nem pa-  
rancsolta.

E szó kihozta Sárfalvit sodrából.

— A báró? kiáltá; mióta van szüksé-  
ged, ostoba, a báró parancsára, hogy nekem  
szolgálj? Ki az ur itt, ő vagy én? Ki-e e  
kastély?

— Még nem tudom, felelt mogorván az  
inas.

— Még nem tudod! ismétlé dühöngve  
Sárfalvi; majd megtanítlak rá, gazember; ta-  
karodjál, s ne merj többé előmbé jöni.

Az inas felelni akart, de az ajtón belépő  
báró intett neki, s ez eltávozott.

— Ön nagyon gorombán bánik e sze-  
gény fizköval, Sárfalvi ur. szólt a báró az  
ajtót maga után betéve.

— Csak a mint nekem tetszik, Szörényi  
ur, viszonzá a borbély magásra emelt hom-  
lokkal; s okom van bámolni, hogy itt rajtam  
kívül mások is parancsolgatnak.

— Legelőször is figyelmeztetni akarom  
önt, folytatá báró Szörényi udvariason, hogy  
mint a kastély elhunyt birtokosa végrende-  
tének végrehajtója, meg valék bízva a kas-  
tély igazgatásával, a míg az új birtokos meg-  
érkezik.

ratunkat, irigységünket. Nem úgy javítjuk meg a különböző osztályokat, ha egymással szembe állítjuk, hanem ha felvilágosítjuk a mint illik.

— S azért tett ki a báró ur ily gyalázatnak, hogy e leczkét tarthassa! szolt keserűn Sársfalvi; nem voltam egyéb mint tárgy, melyen tapasztalást akart szerezni; ön az élő husba akasztá bonczkését, a nélkül, hogy gondolt volna a következményekkel!

— Megbocsásson, Sársfalvi ur; viszonzá Szörényi; Randerné asszony is félig a játékba lévően avatva, már helyre hozta a hibát, a melylyel ön magának árthatott volna; minek bizonyossága az, hogy ime itt hozza Birít.

A fiatal leány valóban e pillanatban lépett be az özeveggyel, a ki könnyen megvisgaltatta őt, elűitvén vele, hogy Sársfalvi csak próbára akarta tenni, hogy a kastély nem övé, s hogy jobban szereti mint valaha. Birí mindent szentül hitt, s a borbély szégyelve magaviseletét, annyi gyöngédséggel halmozá, hogy a kis leány örömkönyeket hullatott.

E kibékülés alatt a báró Fazakas urammal értekezett, s kinyerte beléegyezését, hogy leánya Sársfalvi neje legyen, a kinek tízezer forintot ígért.

A mátkapár még az nap visszaindult falujába, Erdélybe, a hol egy hónap mulva megtörtént a házasság. A lecke használt Sársfalvinak, de még sem gyógyítá ki egészen azon gyengeségből, hogy másokat ne kritizáljon. Gyakran kitért a gazdagok, hatalmasok ellen, de ilyenkor neje mintegy véletlenül a beszélgetésbe vegyíté Tannenburg nevét, s a borbély hallgatva nyult ismét beretvéja után.

Souvestre Emil után

Gámán Zs.

## H I R F Ū Z É R .

Kolozsvár január 21-kén.

\* Az erdélyi magas kormányzásig következő hirdetményt böcsáta ki:

Ó cs. kir. apostoli Felsége f. hó 4-kről kelt legmagasb határozatával különös kegyből megengedni méltóztatott, hogy Erdély hajdani földesurain egy negyedik urbér is é g-k árpótlási előlegezést kapjanak és pedig az egykor bírt illető kaszálók és szántóföldek 184%-ki adóját két és félszer meghaladó mennyiségig, s az ugynevezett taxálisták egy évi taxájának egyszerű összegéig. Ezen előlegezés a kárpótlási országos alaphól fizetendő, s a mennyiben innen nem telnek a kincstárból, azon szabályok és föltételek mellett, melyeket a sept. 12-ki 1850 (Orsz. T. L. 90 sz.) sept. 17-ki 1851 (O. T. L. 240 sz.) s sept. 3-ki 1852 (O. T. L. 192 sz.) legmagasb határozatok az eddigi urbéri előlegezések kifizetésére megengedtek, a mennyiben ezen szabályok és föltételek az óta törvényszerű változást nem szenvedtek.

A legmagasb kegyelem ez újabb bizonyossága felől e nagyfejedelemség hajdani földesurait a cs. kir. belügyministerium f. hó 7-kről 292/2 sz. alatt kelt m. rendelete értelmében azon hozzáadással értesítettnek, hogy az urbéri kárpótlások ügyében felállított országos bizottmány is egyszermind utasítást kapott, hogy a kárpótlásra jogosítottak illető előlegezéseiket a szokott módon és lehető gyorsan megkapják.

Szeben, január 15. 1854. Schwarzenberg. — Folyó hó 22-n városunk egyik főutcájára, a széles b. Középutca szokatlan sokaságú néptömeg és nagyszámu kocsi fogatok gyűlhelye vala. A cs. kir. katonai tisztikarból számosan, a vidék-parancsnoksági, kerületi, rendőri és város-tanácsi hivatalok, főnökeik előjárása mellett, a fő- és más nemesség, honoratorok, a polgárság minden rétege, tarka vegyületben vala nagy számban képviselve. Az egész ott állott, mint élő szobor, megilletődött bus-komor arczzal tekintve egy ház felé, melynek gyászposztóval behuzott kapujánál két felől olvasható vala „életreményünk,

védangyalunk, kihez isten után oly erős bizalommal ragaszkodánk, nincs többé.“ H. almási. Dr. Barra Imre temetése vala végrehajtandó, s ezért sietett városunk minden példaadás nélkül, csak saját szive sugallatából leróni az idvezült iránt tartozó vég- és hála-kötelességet. Miután helybeli unitar. lelész t. Kriza János ur a nagyszámu halásztisztelők és rokonoktól környezett koporsó mellett az imát bevégezte, s a nagy halott hullájára, huzamos éveken át szolgált hű kocsisa által hajtott négy lovatól huzott szekeren, az utcára ért, megindult az egész menet a sarkert felé, hol a családi sarkápolna fogadá kebelébe a sokaktól tisztelt és könyezett férfit. A látvány meglepő volt; ekkora részvételt halott iránt nem sokat látott e város. Ki életében nemesen hat az emberekre, sirja felett a közrészvétlönnyei éltetik az emlékezet örökzöld lombjait.

\* Folyó hó 21-kén egy 35 éves hidelvei asszony mint hetedikszor anya egy csodagyermeket szült. A gyermek leány, s félóra mulva születése után meghalt. Homloka mintha le volna lapolan vágva; szemei a fő tetején vannak, s kétfelől szarvalaku kinövések látszanak. Felhonzolták s azt beszélék, hogy aggyejeje nem volt. A bonczolás a Karolina-kórházban ment, végbe, s reméljük, hogy az illető főorvos ur közölni fogja velünk a tudományos vizsgálat eredményét.

— A magyar bortermelésre nézt mind kedvezőbb jelek mutatkoznak. Közelebbről az angol parlament egyik tagja levélben tudakozódott egy pesti nagykereskedőnél boraink minősége és mennyisége, a kivitel vármok sat. felől. Ebből sokan azt következtetik, hogy a január végén megnyíló parlament a magyar borok bevitelét felől is ttnácskozni fog.

— Gr. Andrassy Manó „Keletindiai utazás“-a kis alakban s az elsőnél olcsóbb kiadásban is megjelen, hogy megszerezhetőe könnyebb legyen. Helyesen, mert nálunk még kevesen akarják érteni, hogy egy jó könyv csakugyan megér annyit, mint egy pezsgős vacsora.

— Említettük, hogy a pénzláb megállapítása feletti tanácskozások februárban fognak kezdődni. Ez értekezlet czélja: egyseget hozni Németország különböző pénzértékébe, a melynek eddigi különfélesége a kereskedésnek sok vesződséget okozott. Egy márka (16 lat) finom ezüstből Austriában eddig 20 frtot, Bajorhonban 24 1/2 frtot, Poroszországban 21 frtot vertek. Most meg fogják határozni, mennyit érjen hat egy márka ezüst. Hannovera is küld egy képviselőt az arany értéke meghatározása végett, valamint Modena is, hogy az olasz lira értékét tisztába hozzák.

— Tiroiban közelebből egy alig 15 éves fiu egy sást lött, a melynek szárnya 7 és fél lábna hosszabbak.

— A cs. kir. katonatiszti árvák Sopronban felállítandó novelő-intézetére már 38,632 p. frt folyt be.

— Az atlanti tenger pikkelyes lakói közt nagy halandóság uralkodik egy idő óta. A partokat sok ezer döglött hal borítja.

— E tél divata azt a hasznot hozá, hogy a férfi és nő öltönyök prémezésére használt bőrök kelendőbbek lettek annyira, hogy külföldről is igen nagy mennyiséget kellett beszállítani, s a szöcsök is újból runkához jutottak; ezt írják Bécsből.

— Az egyesült államokban jelenleg 27,000 mérföldet tevő telegraphhálózat van, s készül még 10,000 mföldnyi. Nehány órával az europai postahajó megérkezése után az állam minden szegletében tudják a hozott híreket.

— Nem rég Bécsben egy uszó mester a Dunába ugrott, hogy magát megölje, de a vizet oly hidegnek találta, hogy mesterségének minden fogását használatba vette s — kiúszott. A hideg fürdő itt is mint gyógy-

szer bizonyult be, mert azóta elfeledte öngyilkossági szándokát.

— Az angol bankban m. év jan. 1-n 20,527,662 ft st; ez időtől kezdve apadni kezdett; october 22-kén 14,960,206 ftra szállt s az év végén 15,980,041 ftra emelkedett. (A franczia bank 20,450,000 ft. st. készlete egy év alatt 12,700,000-re szállott).

— Franciaország déli részén oly nagy volt a hideg, hogy az olajfák szinte mindenütt megfagytak.

## Felszólítás Barra emléke ügyében.

Mint vészharang kongása riaszta fel folyó hó 20-kán Kolozsvárt a gyászhar, hogy orvos Barra haldoklik. Nehány óráig kérdés és feleletben a kunyhótól a palotáig csak e szó volt hallható: meghalt! meghalt! szép volt élete, dicső volt halála!

Temetésére nem zúgtak a harangok, nem volt fényes szövétnék-menet, nem kirendelt hivatalnokok és czéhok serge, de akkora néptömeg, mely városunk utcáit boldogult Kendeffy Ádámunk temetése óta nem hullámzá.

Es ezek állának sirja felett könyvével a magasztos fájdalomnak, s annyi ezer közt alig volt egy, kinek korágya fölött mintegy életet hozó védangyal ne állott volna a megsiratott.

Itt hagyott, elköltözött. Orozva lepte meg a halál őt, ki az emberi élet e közellenségétől, hol tudománya fegyverével nem győzhetett, mosolygó arca édes beszédével s mindent lekötelező szelidségével nyerte vissza betegeit; kit úgy szeretünk, kibem annyira biztunk, már csak emlékeiben él köztünk; kinek örökre kell vala élni, már csak emlékét s feledhetlen képét hagyá reánk. Tartsuk meg, öröksük!

Az idők reánk nehezettek, el vagyunk szegényedve; költséges emlékszbrot nem emelhetünk; de bírnuk még néhány fillérral, hogy annak egyszerű mellszobrát, ki értünk annyit tön, bírassuk itt az ő élete és halála terén. Ha csak annyi fillért hozunk is össze, mennyi könyvet ő megkimélt, mennyi napot éltünkhez megtarta, e szobor pár hónap alatt oly édes jelenetképen fog állani köztünk, mint volt becses személye életében.

Annyi kedves embereinket vesztők el néhány év alatt, többnyire aggodalomszülte halállal, s emlékek már csak sziveinkben él. Ideje, hogy elismerésünket láthatólag tudjuk kifejezni, mivel egy nagy, egy magasztos czélt közelítünk meg.

Hozzuk tehát össze csak kamatját annak, a mit hozni szeretnénk. A szegény hozza garasát, a tehetősb forintját minden áldozatfizetés nélkül. Az itteni könyvkereskedések, gyógyszerárak, casinók az adakozásokra iverket fognak nyitni. E lap szerkesztősége is elfogadja a befizetéseket, s a begyűlendő összegről folytat megteendő kimutatásait.

Hazánkfiak! siessünk megmutatni, hogy kik értünk tesznek, legalább holtuk után elismerést hozunk nekik. Járuljon kicsiny és nagy, nő és férfi, tehetősb s szegényebb; keveset, csekélységet, de adjon mindenki. A gyűjtésre Kolozsvárt és vidéken különösen hazánk leányait kérjük fel egy-egyen. Legkülönöbben Kolozsvárt hölgyvilágát; kezdjenek el mindent tenni arra, hogy ki a köznek élt, s köztünk halt el, elismerése örökítségé. Szép könyűket a tett száritása fel.

Ha viszhangra talál igénytelen felszólításom, a mibe nemzetem jelleme kételkednem egy pillanatra sem enged, a csekély kezdet meglehet századokra lesz kiható. Hogy közös legyen a gondolat, bár mi csekélységet, de adjon mindenki. Nincs oly csekélység, mit készséggel s elismeréssel ne fogadjon a nemzet egy ily magasztos czélra.

Pénzünk nincs, de úgy hisszük, elegen vagyunk még.

Kolozsvárt január 22-kén 1854.

Ujfalvi Sándor.

## Irodalmi csatározás.

Sokkal többet ülök íróasztalom mellett, semhogy írományaimat érdeklő minden csekély félreértésekre felvilágosítást adhatnék. De miután legjobb embereim, mondhatni barátaim rólam tett jó szándéku nyilatkozatai a félreértések egész halmazát gyűjték fejemre: nem tehetem, hogy egy kis csatározást ne tegyek, röviden, apró golyóval, vagyis e lap betűivel.

A mint „Erd. nevezetesebb családai“ című sajtó alatti művemre a felszólítás megírtam, felszólításomra három lap hozott terjedelmesebb nyilatkozatot: a Divatcsarnok octoberi egyik száma, a Pesti Napló 1117 számú tárczája, s a Hetilap egy nyílt levelet. Őzések néztem akkor e méltányló sorok él nem fogadható tanácsait hirteligen visszautasítani, vagy a föltett kérdésekre felelni; de miután a hozzám intézett magánlevelek a félreértés viszhangjaival telve vannak: egy pár szót erre is bator felelni.

Közelebről a Pesti Napló f. évi 11. számának tárczája, már mintegy példájára a fenn említett tárczai cikkeknek, mintegy megmutatására annak, hogy az általam kiadott „Erd. Régiségei és Ritkaságai“ a tárgyat ki nem merítették: négy kötetet hirdet dr. Fodor Andr. és Brúz Lajos tisztelt barátomtól ily cím alatt: „Erdély Régiségei és Természeti Ritkaságai.“

Még ez sem vett volna ki phlegmából, ha legutólszor Vahot Imre, kivel hasonlólag régóta igen barátságos viszonyban állok: Magyarország és Erdély képekben“ című folyóirata II. kötetében „Régiségeim“—et“ oly félre nem értette volna.

En nem szoktam magamat zavartatni, de olvasóközönségem zavartatását elnézni, tisztelt hiányának tartanám. A kérdéses cikkek egy része „Erdély Régiségeit és Ritkaságait“ más része „Erd. nevezetesebb családait“ érdeklik.

Nevezetesebb családai tárgyában különösen azon téveszmét ragadta meg a közönség, miszerint Erdély minden nevezetes családját s embereit két kötetben ki nem meríthetem. Vagy más szókkal, saját értelmezésem szerint: mintha munkáim tervével, főleg a fölvetett tárgy terjedelmével nem volnék tisztában. Sokat mondhatnék e tárgyra, ha e sorok írása már is terhemre nem lenne; de elégnék látom egyszer mindenkorra kijelenteni, mikép midőn Erdély ismertetését a Régiségek megkezdtem, egy 10—12 kötetes munkát kezdtem meg, melyben egyedül „Erd.

dély története“ fog több kötetben szólani ugyanazon egy ágára Erdély ismertetésének. E tiz tizenkét kötet, mit 1860-ig ki akarok adni, még csak arról foghat beszélni: mint volt és van Erdély. Hogy akkor irodalmi munkásságom mi ténnyé lép át, arról beszélni nem fér össze természetemmel. De hogy még azon túl is dolgozni akarok, hogy már akkorra is gyűjtök, s hogy már akkori műveimmel is kész vagyok, azért kell említenem egyszer mindenkorra, hogy legalább barátaim a félreértést elő ne segítsék.

S hogy én egy tárgyról, milyen a családok leírása is, köteteket nem adhatok, s nem is akarok soha adni, nyilváníthatom; mind a mellett is, hogy oly gyűjtemények állanak rendelkezésemre, melyekből egész könyvtárat nyomathaték, ha t. i. birná közönségünk. De éppen ez által látom magamat felszabadíthatva azon aggodalomtól, hogy miként a négykötetes „Erd. Régiségei és Ritkaságai“—val tén nem leszek kénytelen kiadóért külföldre gondolni.

Egyébiránt a Pesti Napló tudósítója aligha nincs tévedésben a dr. Fodor és Brúz terfelte könyvek címével. Nem gondolom, hogy tisztelt hazámfiak oly szűknek találják a magyar nyelv szótárát, hogy műveiknek ugyanazon címet volnának kénytelenek adni, mit én már elhasználtam. Aztán ne csodálkozzunk, ha ily cím—szegénység mellett elkallott című munkákra kiadót nem találunk. Aztán kissé furesán is fog; Erdély Régiségei és természeti ritkaságai“ című könyvekre illeni. mely sajátlag csak Hunyad, Zaránd, a szászág, Moldva és Oláhország régiségeiről fog szólni. Csekély nézetem szerint ebben eszmezeavar van, mert azok csak erdélyi de nem Erdély régiségei. Épen úgy, mintha én Vörösmarty munkáit alkudnám valakinek el, s Vörösmarty összes művei helyett adnék neki néhány darabot Vörösmarty műveiből, de hogy kipótoljam a kötetek számát, még Bajza verseit is oda adnám, s feljül rajta egy kötet oláhországi s moldvai utazást.

Hasonló téveszmét látok a „Természeti ritkaságok“ czimben; ha tisztelt hazámfiak a természet mind a három országát, ásvány, növény és állatországát teljesen ki akarják meríteni, ám legyen; igazuk van. En csupán a geographiai ritkaságokat, tehát még az ásványországokat sem vettem fel egészen, s mégis egy kötetet adtam e tárgyban. Hová férnek tehát a más két ország természeti ritkaságai? Honnan bizvást hiszem, hogy itt a tudósító a tisztelt írótak nem foghatta fel he-

lyesen, mert azon tisztelt urakról mistificatiót nem tehetek fel.

Még csak Vahot „Magyaror. és Erd. képekben“ című folyóirata II kötetére van pár megjegyzésem, hogy német kiadásában legalább ne compromittáljon. A 133. lapon Erd. Régiségei két képét megtámadja. A dézsi emlékek az igaz, hogy szebben van nála dolgozva; de alig ha előtte nem feküdt az enyém, mert a középső ablakot ő is állászónak rajzolja, mint az én rajzoló; tehát a harmadik lesz a valódi.

Hanem alább következik a valódiilag lényeges, és ez a kenyérmezei emléket illeti. Jókay kedvtelésből hihetőleg egy beneczezi fillegoriát rajzolt albumába; Vahot ezt engemet ignorantiával vádolva, mint a Báthori által épített kápolnát mutatja be, s az általam közölt képet hamisnak nyilvánítja. Itt oly félreértés van, mintha valaki Pestet Budával vetné össze, s Pest képe helyett a Budaiét adná, s mégis koszorot ohajtana. Hisz ha úgy tesszik, bevallom, mikép még végtelen, mit Erdélyről tanulhatok; de Erdély ismeretének ábecsbjárt csakugyan szegény lenne Pestről tanulnom. Ha nekem nem hisznek tisztelt barátaim, nyissák fel az erdélyi muzeum V. köt. 181 lapját, s hosszason leírva találandják Döhrenteitől, ki azon vidéket évekig lakta, hogy az, mit közöltek, semmi nem egyéb, mint egy fillegoria, mit báró Orbán Antal a múlt században építtetett. Valamint arról is meggyőződhetnek, hogy a Báthori kápolnája csakugyan szét van rombolva, s helyébe az általam közölt emlék 1818-ban emeltetett. Ha nem volt elég érthető művemben, Venczel Guszláv művemre tett bírálatából hosszabbban s részletesebben megkapták volna. Hogy tehát a német szövegben ekkora ignoranciát süssön homlokomra épen azon folyóirat, melyben nevem annyiszor előfordul, az ellen tiltakozom.

Igen könnyű lett volna a paródiázás nyelvével szólni, de minek? A tévedésnek mindnyájan ki vagyunk téve.

Kövári László.

### Színházi jelentés.

Ma januar 25-én ünnepeztük művésznök Szathmári L. asszony javára, **GUTTENBERG** ered. dráma Dobsa Lajostól. Először.

Jövő szombaton januar 28-kán szorgalmas művésznök Rónayné asszony javára színre kerül:

**PAUL JONES.**

Francia drama 5 felvon.



# HIRDETÉSEK.

## HIVATALOS.

308  
23 sz.

### PÁLYAZATI csődhirdetmény.

A verestoronnyi II osztályú es. k. fővámhivatalnál megürülvén az ellenőri állomás 500 frt. évdíjjal s szabadszállással, s az évdíjjal egyenlő biztosíték letétele kötelezettségével, ez állomás ideiglenes betöltésére pályázat nyilatlik.

A pályázni kívánók kötelesek szabályszerint okadatolt kérvényeikben bemutatni életkorukat, végzeti tanulmányait, a vámhivatali kezelésben szerzett ismereteiket, feddhetlen erkölcsiségüket, eddig hitzott fizetéseiket, nyelvismereteiket, lelkiismeretes bejelentvén, az itt divatozó nyelvek közül melyiket beszélik csak, s

melyiken tudnak tökéletesen írni is; továbbá fel kell hozniok, ha képesek-e a biztosítékok letétni és miként? s hogy az itteni pénzügyi hivatalnokok közül vannak-e és kivel rokonságban.

A kérvényeket a szokott szolgálati úton legfeljebb febr. 20-kig a hivatalhoz be kell nyújtani.

Az erdélyi es. kir. országos pénzügyigazgatóságtól.

Szeben januar 13-kán 1854.  
(296) (1—3)

### MAGÁN HIRDETÉSEK.

(294) (2—3)

Folyó hó 18-án estve a Kolozsvár közelében fekvő szent-miklósi udvarból négy jármás ökör ellopott, ket-

tő meg volt bélyegezve K. F. betűkkel, kettő bélyegtelen. — A ki ezen ellopott marháknak megtalálhatására nézve bizonyos utasítást adhatna, keretik magát Szent-Miklóson Pál Ferencz felügyelőnél jelenteni, kinek is illő jutalom ígértetik.

### (297) Sok évi tapasztalás és folytonosan gyűlö bizonnyítványok

elvitázhatlanul bizonyítják, hogy a Goldbergerféle lánczok alkalmazása a fészvény, esz és idegbajokban a legtöbbször gyors könnyebbülést és gyógyulást eszközölt. A Goldbergerféle lánczok tehát, a sok verseny és megtámadások dacára is, mindig és mindenütt mint **megpróbált** há-

ziszser maradnak, a melyet a nevezett bajokban mindig használni fognak.

E eszűlánczok kaphatók eredeti áruknak 5, 3 és 2 pfrtjával Kolozsvárt egyedül a **Wolff testvérek** gyógyszerárában.

(298) (1—3)

Mező N. Csánban Torda közelében örök áron eladó egy jószág. Áll 170 köböl jó minőségű szántó, 145 k. 1 v. kaszáló, 40 k. legelő és hodájból, 8 k. erdő, 5 k. nádashelyből, a faluban egy kuralis hely épületekkel, s egy külön majorsági telek külöskkel. Értekezhetni februar 15-keig akár személyesen, akár bérmentes levél által alólírtánl.

V. Hunyadon jan. 10-kén 1854.  
Szilvássy László.

A kereskedelmi és iparkamara befolyása mellett szerkeszti BERDE ÁRON, tanár. —

Nyomatott a rom, kath. lyc. könyvnyomóintézete betűivel.

Koloz

Vid  
Évnyugv  
Félévre  
El

A lap beltr  
hez czimze

Falusi go  
sa“ czim  
— Leve  
— Nemze

Nem  
zés, a h  
telmekbe  
állapotja  
nek szor  
halál.

Az  
gyen az  
zásban.  
nemzetü  
tegyetek  
közelebb  
sokszor r  
gatást eg  
meg a n

Azt  
sokat be  
magunk  
lákrol, eg  
dig lehet  
ség. Min  
hódik, u  
alatt eltő

Azt  
élet, me  
De  
tamezli  
met, és  
alakban  
sza, hog  
tul és in  
dekesség  
zatra, a  
tásra sat  
És mi az  
rodalmi  
hat? kur  
rekjték  
riumunk  
békét ar  
folyásána  
sebb fő  
és rontn  
kozni, hi  
jégvárat  
szivgyök  
ne, de a  
Az esz  
hetlen  
határo  
valósa  
nagy v

A k  
alkotásra  
sulyadola  
kerlek. E  
En  
ni a köz

\*) Lásd I